

teit, zoolang
elfstandig zijn

tweede plaats,
zich tegen over-
scholen verzet.
indien de exa-
menijnen volg-
egen, en even
de colleges
t een onover-
e examens te
ingedeeld, ten
en loopen dan
hang tusschen
is gelegd.
r en weer ge-
ges *vice versa*
tot men, om
e colleges aan
hebben.
lotte nog, dat
en gemeenlijk
en zoo inricht-
aten en gezet-
den studietijd
alles zou moe-
van anderhalf
heel nieuw

bij ons geen
van verwis-
zent nooit in-
dering blijven
seling van stu-
pen aangaa-
sche bezwaren
komt.
het *Duitsche*
naamemelijk.

België.

iereformeerde
en inige en
anbaarheid.
uit Henegou-
n ten leven in
ar Noord-Ner-
te hande de

eerste marte-
ster elke stad
te zonen om

ssie gekomen.
vertaald. In
men berijmd,
erste Synoden
in België dat
de, en het is
ke provincien

ven der Gen-
nu geheel te
in het Gods-
op den mond
it dit schoone
kelijk veel te
nize opmerke-
zo was het
ste Gerefor-
euw hier te
niet de actie,
nomen werd,

Belgische
puste hoogte
zeste teeder-
u.

op die cor-
te Dordrecht
zeer aan het
leef, dat de
etderdaad ge-
als in de
us Dathen.
ze zinkt ter
jeven dat uit
waard is in

Aug. 1893.

*Een, bro-
van Christus.
Vrede.*

g te Brussel,
eformeerde
niet de Drie
r kerken in
e Berwaarde
te verzoeken
de.

ze, behalve
urien ze uwe
anden heeft,
tusschen de
derland, aan
ideel, hetzij
door den H.
p des Heil-
en in Neder-

anden, Wel-
België, voor
t altoos een
naar voor-
ling de ge-
We hebben
u lijden,
ngel in allen
oal in de
vereeniging
en in 't Va-
alles door
ke vrucht.
gewekt uit
rmed we 't
den sanza-
rkegemeen-
santien des
België —
tot het be-

wandelen van betere paden, te breken, en naar
taut der geloovigen voor ons en onze kinde-
ren, te zoeken, ene Gereformeerde kerkgemeen-
schap, zoals de Heere onder u in deze eeuw
zoo heerlijk deed opbloeien.

Doch hoe daartoe te geraken?
In de stad onzer inwoners was er geen waar-
bij wij ons met eene goede consensie konden voegen.
De eenige tocht, die zich als Ger. gemeenschap
voor ons aanbood, was de Belgische Zending-
samenkomst, die te Brussel ene Fransche gemeente
en een Vlaamsche Zendingssamenkomst, die ook tegen
aansluiting bij haar moesten we ernstig bezwaar
hebben.

Inrichting en Bestuur tocht hier zijn naar
onze innige overtuiging kwalijk overeen te bre-
ngen met den eisch des Woords, gelijk die be-
leden worden in de Drie Formulieren van Eenig-
heid, ook in de 37 artikelen des geloofs, door de
Belgische Zendingssamenkomst, althans wat de
hoofdpunten aangaat en niet uitzondering van
art. 36 — als hare belijdenis aanvaard.

Niet om de Belgische Zendingssamenkomst te be-
zwaren, — want integendeel willen wij gaarne be-
kennen, dat wij haar (behoudens de verkeerde
bestuursinrichting) lief hebben, hare leeraars hoog-
achten en zelfs veel aan haar te danken heb-
ben — maar, omdat wij schuldig zijn ons beroep
op uwe hulpe te rechtvaardigen, zij het ons ver-
gund dit oordeel uitspreken op grond van de
officiële reglementen der Belgische Zending-
ssamenkomst, kortelijk te motiveren.

Wat hare inrichting betreft, deze is zuiver
Collegiaal. Ze is ene Landskerk, een Ge-
meenschap, gelijk ze dan ook zelf haar naam
«Belgische Christelijke Zendingssamenkomst» met dien
van «Belgisch Evangelisch Genootschap» (den
naam van de Sociëteit waaruit ze voortkwam) ge-
stellig afwisselt.

Van dit Genootschap zijn de Gemeenten de
samenstellende deelen.

Haar bestuur is Haarschelijk. Volgens hare
Constitutie en het daarop sturende Organieke
Reglement, bestaat «de hoogste en wetgevende
macht» bij de Synode van wie ze afstamt, eerst
op het Comité van Beheer (eene soort van
Synodale Commissie, met een ondercomité te
Brussel), daarna op de Raden der Secties (zoo-
veel als de Classicale Besturen in het Ned. Herv.
Kerkgenootschap), en eindelijk op de Kerke-
raden.

Hoe deze bestuursregeling met het Presbyte-
riale, het eenig goede, wij Schriftuurlijk, begin-
sel voor kerkregering in strijd is, blijkt bovendien
uit het volgende:

10 De Synode is niet een tijdelijke samen-
komst van de kerken, maar een Bestuurs-
college, dat telkens een jaar lang zit, doch,
ten gevolge van de wijze zijner samenstel-
ling, in de meerderheid zijner leden perma-
nent is.

20 Ze komt niet op uit de kerkeraden, maar
bestaat:

a. uit de Predikanten, die niet afgevaardigd
worden door de kerkeraden, maar als
ambtenaren van het Genootschap zitting
hebben;

b. uit de leden van het Comité van Be-
heer, dat door en uit de Synode voor een
jaar benoemd wordt, en welks leden bij
afsteden terstond herkiesbaar zijn, en

c. uit de afgevaardigden van de kerkeraden,
uit elke gemeente zooveel als ze pre-
dikanten heeft; welke afgevaardigden even-
wel — daar de vertegenwoordiging der
Gemeenten in de Synode slechts facultatief
is — er ook kunnen ontbreken, zonder
dat dit aan de wetgevendheid der Synode iets
te kort doet, geen lastbrieven ontvangen
en zelfs geen ambtsdragers behoeven te
zijn.

30 Het Comité van Beheer (bestaande uit
minstens 10 leden) ontvangt van de Synode,
zoolang deze niet zelf vergaderd is, de
hoogste macht en heeft met name de
reserve te beoordeelen, waarmede een pre-
dikant, de geloofbelijdenis toestemt, het
beroepingswerk in eene gemeente te leiden,
de beroeping loof te keuren en door den
Algemeenen Secretaris (een permanent lid
van het Comité van Beheer en dus ook
van de Synode) den beroepene te be-
vestigen, het kan, zonder toestemming van
de kerken (doch niet zonder die van de
leeraars zelf) predikanten verplaatsen en
houden, door het ontvangen van verslagen
en afvaardiging van een zijner leden tot
kerkvisitatie, toezicht op de predikanten
en de kerkeraden, op het beheer van de
stoffelijke goederen l. e. w. op alle dingen.

40 De Sectionaire Raden zijn de rechterhand
van het Comité van Beheer evenals een
Classical Bestuur in 't Ned. Herv. Ker-
kgenootschap van de Haagse Synode.

50 De Predikanten worden bij hunne be-
vestiging niet aan de plaatselijke kerk, maar
zoo sterk mogelijk aan het genootschap
gebonden. Zij moeten beloven zich in alles
naar de Constitutie te zullen gedragen,
nooit eene poging te zullen doen om hun
arbeidsveld aan de Belgische Zendingssamen-
komst te onttrekken, treden als vertegenwoordig-
ers van het Genootschap naast de afge-
vaardigden der Gemeenten in de Synode
op, en ontvangen hun salaris uit de centrale
kas.

Het is duidelijk, dat er bij zulk eene bestuurs-
regeling van Presbyteriale Kerkregering ook zelfs
geen spoor kan zijn.

Na laat zich daarin ongetwijfeld veel ver-
klaren uit den oorsprong der Belgische Zending-
ssamenkomst en uit haar eigenaardig doel, dat niet zoo-
zeer is het lichaam van Christus tot zuivere
openbaring te brengen, alswel het Protestan-
tisme te propageren.

Dit neemt echter niet weg, dat, wie de Gere-
formeerde Belijdenis lief heeft, en het als het
ambt der geloovigen erkent voor alles zorge te
dragen, voor een rechte insinuering der kerk,
opdat eerst daarna en door haar de Zending-
samenkomst ter hand genomen worde, principieel
bezwart moet hebben zich bij zulk eene gemeen-
schap aan te sluiten.

Zoo konden wij dan ook bij de Belgische
Zendingssamenkomst ons niet voegen, en werd ons
de nood opgelegd om zelve tot zuiverder openba-
ring van het Lichaam onzes Heeren in onze
stad, de hand aan den ploeg te slaan.

Daarvoor echter gevoelden we, ook niet het
oog op de broeders in de Belgische Zending-
ssamenkomst, die ons lief zijn en met wie we zoo
gaarne in eene kerkgemeenschap stonden, de
leiding van Gereformeerde Kerken te behoeven.
In ons eigen land zochten we die te ver-
geefs en zoo rechte ons niets, dan ons tot u te
wenden met de bede, ons te willen dienen van
advies en, zoo mogelijk, aan eene Classis of
Kerk op te dragen ons hulp te verleenen.

We doen dat in 't vertrouwen, geliefde Broe-
ders, dat het u eene vreugde zal zijn aan de
broeders in de verschooning de Liefde van
Christus te bewijzen, en besluiten daarom met
de bede, dat de Koning der Kerk uwer vers-

gadering, zoo in deze zaak, als bij alle hare
werkzaamheden, de voorlichting zijns H. Geestes
schenke tot opbouw uwer Kerken en tot
blijvenvergadering van Zijn verstandelijke steunen
in België.

*Haagachtad met broedergeroete
Welken, en Eerw. Broeders,*

(w. get.)

A. G. VAN DERH.
W. G. VAN DERH.
geb. VAN DEN HEEVEL.
D. VAN DERH.
G. VAN DERH. AL.
W. VAN DERH.
M. VAN DERH.
A. VAN DERH.
A. VAN DEN HEEVEL.
J. F. FEWERDA.
J. VAN OORDT.
G. P. MOEN.
H. PIERSMA.
G. S. TENSEN.
geb. HAGENDAK.
K. TENSEN WZ.

Bij de mededeeling van dit stuk laten
we het voor ditmaal.

Gelijk men weet, is dit stuk ter zijde ge-
legd, omdat het, naar het oordeel der Synode,
niet in den juiste weg was ingekomen. Het
had moeten inkommen door den kerkeraad of
de classis van Gouda, omdat requestanten
met deze kerk reeds in verband waren ge-
treden.

Men gevoelde, dat hier een moeilijkheid
school.

De Synode kon niet onzen broeders ter
wille zijn, zonder schade toe te brengen aan
het zoo veelzins gezegende werk der Belgi-
sche Zendingssamenkomst, en oude banden, die
haar aan onze kerk binden, zóó te doen
spannen, dat ze allicht scheuren zouden.

Toch sprak er omgekeerd in het schrij-
ven der Brusselse broeders te veel waar-
heid en te veel Gereformeerde zin, om de
broeders af te wijzen.

En daarom was *uittitel* allicht de beste
afleider.

Men was voor de afdoening van deze
zaak nog niet gereed.

Recensie.

Gaarne bespreken we met een enkel
woord de intropredikatie van Ds. D. C.
P. Sluyter te Overtoom (Nieuwer-Amstel),
onder den titel: *De gemeente des Heeren,
Gods akkerwerk*, in het licht verschijnen.

Dese predikatie is wat een intropredikatie
zijn moet.

Niet een «geloofsbelijdenis» alsof elk
leeraar er als zoodaand een eigen stelsel
op nabield, maar een optreden voor de
gemeente *op grond van het gemeenschap-
pelijk geloof*, om bij de eerste ontmoeting
terug te gaan op datgene wat gemeente en
leeraar *voor God verbodt*, en aan beiden
een eigen roeping aanwijst.

Niet de gezondene, maar zijn *Zonder*
moet het uitgangspunt bieden, en zeer diepe
afkankelbaarheid van den Heere onzen God
de toon zijn, waarin heel het werk wordt
ingezet.

Zoo zegt Ds. Sluyter dan ook:

Paulus noemt hier zich en de Zijnen *multi-
arbiters Gods*. — Dit zegt hij, opdat de
gemeente zal verstaan, hoe zij in des Heeren
dienst staan; maar ook, opdat de gemeente zal
beseffen, hoe zij van oogenblik tot oogenblik
van den Heere afhankelijk zijn.

Afhankelijk, zoodat zij zelfs blind zijn voor
't licht des Woords en de Schrift hun een ver-
zegeld en gesloten boek is en zij de verborgen-
heid en heerlijkheid daarvan niet kunnen
openbaren, tenzij de Heere daarvoor Zijn licht
geeft en door genade het voor hen ontsluit.
Afhankelijk, nietige menschenkinderen, die,
wanneer zij door genade des Heeren worden
mogen ontsluit, het zaad strooien, het woord
planten, daarom nog niet geloof en bekeering
kunnen geven. Dat wacht op den Heere; op
den daauw Zijns Geestes; op de kracht Zijner
genade; op God, die den wasdom geeft.

Daarom, gemeente, o, ik weet wel, dat 't voor
u geen onbekende waarheid is; maar toch is 't
mij een behoefte U deze waarheid in deze
avonduren te herinneren, omdat ik ook weet, hoe
ons hart altijd weer op den mensch ziet en
van den mensch den wasdom verwacht; daarom
gemeente, zij ons oog toch bij voortdurend op
den Heere Heere geslagen.

Wil hij dienstknechten gebruiken om te
planten en nat te maken, voorzeker dan staan
wij niet vrij indien wij zorgeloos en roekeloos
de gaven des Heeren miskenken en de middelen
ongebruikt laten. Maar evenzeker zullen wij
ook beschaamd worden, indien wij aan het
middel alleen genoeg hebben en 't genadeleven,
den wasdom in 't geloof, en het voedsel ten
eewigen leven, en geheel den bouw van Zien
van een mensch verwachten. O, geve de Heere
bij al de weldaden, die Hij schenkt, U en mij
bovenal dit voorrecht, dat wij maar afhankelijk
van Hem ons mogen gevoelen, dat wij veel
behoefte hebben aan Zijne genade en de kracht
van zijn Geest — dan zal Zijn Koninkrijk in
ons hart komen en worden uitgebreid; dan zullen
wij opwassen in de genade, dan zal de arbeid niet
onvruchtbaar zijn. En de Heere zal verheerlijkt
worden.

Dat is het schoone in heel dit stuk, dat
de predikant telkens van zich zelfen afwijkt,
opdat niet hij, maar zijn God eere hebbe.

Geen «leeraarlievendheid» moet gekweekt
worden, maar een eeren van den predikant als een
dienstknecht zijns Heeren.

PASTORIE

te Boornbergum en Korteheem.

Met hartelijken dank ontvangen bij onderge-
teekende voor de te bouwen pastorie, van den
heer J. A. Grootveld, Theol. Diaken uit de col-
lectie Geref. kerk bij Rotterdam f. 5.

H. G. V. D. LAAN, *Scriba*.

Uit de Pers.

De *Heidenbode* is nog al verstoord over wat
we in zake de overdracht van het arbeidsveld op
Midden-Java schreven.

Het is billijk, dat we onze lezers hiervan op
de hoogte stellen.

Het *Heraut*-artikel vangt aan niet er op te wij-
zen, dat

«met 1 Juli (Juni) houdt de afkeering van een
deel der Zendingssamenkomst (Pinkercollectie) aan de
Gereformeerde Zendingssamenkomst op, en dat «dus
of de overdracht van haar arbeid aan de Kerken zal
moeten volvoerd zijn, of uit eigen middelen in de
kruis van haar Zending moeten voorzien worden».

«En verder:
«Van 1 Juli af zou het continuëren der ver-
eeniging dan niet anders kunnen beschouwd worden,
dan als duidelijk bewijs, dat de Vereeniging een
Zending moet die der kerken wilde blijven drijven.
Ze zou aldan de *gewinstafbrenging* in beginsel
tegenover de *kerkelijke Zending* stellen; en luiderd
uiteraard een tegenover het Gereformeerde beginsel
en de Gereformeerde kerken *verstandig* positie gaan
nemen».

«Vlaandische positie zou de Vereeniging inmenen,
in flagranten strijd met geheel haar historie, tegen-
over het Gereformeerde beginsel en de Gerefor-
meerde Kerken, omdat zij op een, door de Synode
gestelden datum, *beiden haar schuld*, haar Zending-
arbeid niet aan de Kerken had overgedragen; niet
had kunnen overdragen?»

«En daarom:
«Zij, die nu nog leden zijn, zouden dan ook moe-
lijk anders kunnen doen, dan na 1 Juli hun lid-
maatschap opzeggen, voorsovel ze althans, naar
Gereformeerde beginsel, de kerkelijke Zending voor
de eenig goede lunden».

Kringen, kringen en kleine vereenigingen, die dus-
ver de genootschapszending steunen bleven, altoos
in uitsicht op de overdracht, zouden dan de oogen-
blik zich moeten terugtrekken om strafte van mede
het beginsel der Gereformeerde Zending in strijd
te geraken».

Met andere woorden:
Als de Zendingarbeid der N. G. Z. V. op 1 Juli
niet aan de Kerken is overgedragen, dan zou zulk
de schuld der Vereeniging zijn, die de zaak op
alephoofte hield, de overdracht eigenlijk niet wil;
maar toont, dat zij de ongerijmdheid begeert van
een overloebend voortbestaan eener verkapte Ver-
eeniging in de Kerkelijke Zending».

Gevolgelijk, moeten alle Gereformeerde leden der
Vereeniging van 1 Juni af, zich aan haar ontrek-
ken, op straffe van niet het beginsel der Gerefor-
meerde Zending in strijd te geraken».

«En waar zulk geschiedt, dan moet de Vereenig-
ing, die kwalijk steun verwachten kan van niet
Gereformeerden, uit gebrek aan stoffelijke midde-
len, den arbeid opgeven».

«Ergo: de Vereeniging moet wel, vóór 1 Juli a.s.
haar arbeid overgeven, of zij begaat zelfmoord door
uithongering».

Tegen geheel deze redeneering, zij met kracht
protest aangetekend.

Voorreest is het op geenreel wijze aan de N. G.
Z. V. te wijten, dat haar arbeid niet, reeds kort na
de Decantie, aan de Kerken is overgedragen. De
officiële Acta Synodi der Kerken, gelijk
uit die der Vereeniging, leggen de beelden voor de
hand, hoe van meet aan door de N. G. Z. V. ker-
kelijke aanpak met de Ned. Geref. Kerken ge-
socht is. Niet om het geld, want het kostte haar
een aantal leden, maar om het beginsel; en hoe de
Vereeniging begreep heeft, dat de Kerken haar
dienst (niet «noodthulp») maar geregeld dienst,
niet het ambt der geloovigen zouden openen.

Zouden in deze van *seculaire* verdragen sprake
zijn, dan komt deze voor rekening van de Kerken
en niet der Vereeniging, die steeds *hant* *zou* *er*
aanvaardt, dat geheel haar arbeid, en haar arbeid
geheel, door de Kerken zou worden opgenomen.
En hoe zou diezelfde Vereeniging dan nu een *over-
dracht overstaan in de Kerkelijke Zending* bedoelen?

Ten tweede, wordt de overdracht derzelfde
begerd, niet uit vrees voor geldgebrek, maar
uit beginsel. Al kon de Vereeniging haar inkom-
sten bij miljoenen tellen, dan zou zij, volgens haar
beginsel handelend, nog steeds tot de Kerken re-
gen: «Gij zijt tot den arbeid der Zending direct
geroepen; op U rust de verplichting daartoe». En
dankbaar aan de Vereeniging haar geestelijken
arbeid aan de Kerken overdragen, met miljoenen
in plaats.

Doch zij al dan ook duidelijk verstaan. Onder
bedreiging van starvatie; uit vrees voor
geldgebrek, mag de N. G. Z. V. haar arbeid
niet, aan wie ook overdragen.

Niet een eene menschen, maar des Heeren is het
silver en goud. Daarbij: geld is noodig in de
Zending, doch niet in de *eerst* plaats. De macht
van het geld was nooit tot zegen in de Zending;
eer ten vloek. En liever dan, uit vrees voor geld-
gebrek, de arbeid der N. G. Z. V. *vóór 1 Juni*,
hoe dan ook, aan de Kerken overgeven, blijve deze
voortbestaan, in de vaste overtuiging, dat de HEERE
het niet zal laten ontbreken aan mannen en mid-
delen, maar niet voor de macht van het geld ge-
boden wordt.

Niet om het geld, en NOOIT om het geld,
mag de overdracht van den Zendingarbeid aan de
Kerken geschieden, en zal die ook niet geschieden.
En zij het daarbij ook wel verstaan, dat de
N. G. Z. V., begeerd om het beginsel, dat haar
arbeid aan de Kerken overga, daarmede bedoelt
haar *geheel* arbeid. Haar minnaarde «bedingen»,
hadden nooit een andere bedoeling, dan dat de
Geref. Kerken geheel haar arbeidsveld en arbeid
zouden overnemen, *om het werk voort te zetten*,
beter dan een Vereeniging zulk zou vermogen.

Geheel den arbeid, insluitende de Kerkregering,
synodale en andere van inlandse helpeers,
Evangelisatie-colportage, onderwijs op Zending-
scholen door Christen-Inlanders, geneeskundige
Zending, enz. met de arbeiders der Vereeniging, en
ook, zoodra zulks maar mogelijk is, hare vast-
goederen op Java ten behoeve der Zending. Niets
hoognaam uitgesloten, dan misschien haar schul-
den, die zij, door haar *ijverige Financiële Commissie*,
nog wel in staat gesteld zou worden om af te
doen. Geen sprake dus van eenige begerde tot
verkapte voortbestaan».

Alleen: Zouden de Kerken inmenen, iets van het
werk niet te kunnen, of moeten, overnemen, dan
zou de Vereeniging daardoor gedwongen worden,
als Vereeniging te doen, wat de Kerken niet aan-
vaardden. De Vereeniging bleef *altes* *aan*; doch
het gat bij haar niet *om* *het* *geen*, *om* *het* *geen*.
Nemen de Kerken alles over, natuurlijk tot voor-
setting (waarbij de *wijze* van doen, aan het oordeel
der Kerken blijft), dan wordt de begeerte der
N. G. Z. V. ten volle vervuld. Doch wat de Kerken
niet overnemen van haar Zendingwerk op
Midden-Java, dat moet door de Vereeniging blijven
geschieden. En de Heere God zal het haar dan
ook niet aan de noodige middelen laten ontbreken.

Terwijl het bovenstaande penrij werd, verscheen
in de *Heraut* van 1 April een ander artikel, dat
meer bevestigend was, indien de Redacteur, al *waar*
het slechts met een woord, zich verontschuldigt aan het
altes der N. G. Z. V. (om van het *schijnbaar*
niet te spreken) in dat vorig artikel. Een verdedi-
ging van «Deputaten tegen de bewering, dat hun
Rapport over de Zending al zeer treurig was uitge-
vallen; meer poetisch-aphoristisch dan zakelijk
gesteld»; en dat, naar aanleiding van dat Rapport,
de Synode, in zake de Vereeniging, oordeelde en
besloot, ligt h. t. p. niet op onze weg. Behalve
dan onze opmerking, dat ons van «poetie» in
dat Rapport geen spoorzigt bleek; en het geheel
zoo benidig was als het onder de omstandigheden
zou verwacht worden.

Ten slotte. Versta men toch onder ons Gere-
formeerden, dat een zaak wel voortgang kan hebben,
al wordt niet van ieder stadium in het proces in
couranten melding gemaakt. Dit laatste kan, onder

omstandigheden, noodig zijn; doch waar zulk niet
geschiedt, te concludeeren, dat er niets geschiedt,
is niet recht. Aan alles wat de Zending betreft,
moet de meest mogelijke publiciteit gegeven worden,
anders kan er geen belangstelling in het werk
worden gewekt en verwacht; doch onjuiste, of
onnooige, overbodige publicaties doen veel kwaad.
Naar wij vertrouwen, zal de overdracht van het
Zendingwerk der Vereeniging nu wel spoedig beslag
krijgen. Een Vergadering van Deputaten Synodi
tot de Zending is daartoe saamgeroepen te Utrecht
tegen 19 April a. s. en de Algemeene Vergade-
ring der Ned. Geref. Zending Vereen, tegen 17
Mei a. s. te Amsterdam. De zaak zal dus wel
tijdig in orde komen. Alleen: NIET OM HET GELD,
EN NOOIT OM HET GELD.

Deze exhortatie is ons uit het hart ge-
schreven.

Alleen vergeet de *Heidenbode*, dat wij juist in-
tijds waarschuwden, opdat er geen starvatie zou
komen, maar opdat gelijk er letterlijk in ons
artikel stond, de Vereeniging *uit eigen middelen in de
kosten van haar Zending zou kunnen voorzien*.

De exhortatie was dus overbodig.

Maar het overbodige schiedt hier niet.

Zulk een getuigenis in zake de Zending be-
houdt altoos zijn waarde.

Slechts dit één nog.

De *Heidenbode* vat niet, dat we het rapport
over de Zending ten deele *poetisch* noemden,
wij er immers geen verstaot of rijn in voorkwam.
Behoeven we het haar te herinneren, dat er ook
een *poetie* zonder maat of rijn is, en dat ook
alleen hier het woord «poetie» bedoeld was.

Buitenland.

Frankrijk. Een merkwaardig boek. II.
Het boek van Paul Sabatier over Francisus
van Assisi mag den naam van een wetenschap-
pelijk werk niet worden onzegd. De schrijver
wijkt niet minder dan 126 bladzijden van zijn
boek, om de resultaten van zijne bronnenstudie
mede te deelen. De taal, die Sabatier gebruikte,
is poetisch en helder als kristal. In het gehele
werk wordt het openbaar, dat de schrijver alle
documenten, die voor hem bereikbaar waren, ge-
bruikt heeft, om van zijn held een klaar beeld
te kunnen opvangen.

Uit een historisch oogpunt is het boek van
Sabatier eene schoone monographie te noemen,
gelijk er in de laatste jaren niet een het licht zag.
Sabatier heeft alles in het werk gesteld om eene
getrouwe beschrijving te geven van het historisch
milieu waarin Francisus leefde en arbeide.
Vooral hangt hij een levendig en getrouw tafe-
reel op van het leven in de dagen van den
heiligen Francisus, in het bijzonder in Italië.
Schiedrachting is de beschrijving van de ge-
boorteplaats van den heilige der orde der
Franciscanen. Na zes à zeven eeuwen is het
stadje Assisi weinig veranderd. Aan de hel-
ing van een heuvel van het Sabiasagebte
gelegen, overziet men daar de geheele vlakte
van Umbrie van Perugia tot Spallette.

Gelijk kinderen die elkander de hand geven
en op hun teenen gaan staan, schijnen de huizen
de rotsen te willen beklimmen, en dat gelukt
hun zoo goed, dat men van uit elk venster het
gehele panorama, met zijne heuvels, sloten en
dorpen, die aan de blauwe horizon te voorschijn
treden, overzien kan.

Daar werd in 1182 Francisus geboren
uit een koopman Bernardone genaamd en
zine vrome echtverdiend Picia. Ten gevolge
der levendige handelsbetrekkingen, die toen
tusschen Frankrijk en Italië bestonden, moest
Bernardone dikwijls naar Frankrijk voor
zaken reizen, waarbij zijn zoon hem menigmaal
vergezeld. Door het levendig temperament, dat
Franciscus had, is het te verstaan welk een
diepen indruk het algemeen verval en de ont-
binding van al de sociale en godsdienstige ver-
houdingen op zijn ontvankelijk gemoed maakte.
Reeds vroeg was Francisus het middelpunt en
de ziel van den vriendenkring, waarin hij
zijn bewoog, hetgeen hem verleidde tot vele
wilde streken. Zijn ijdele vader had er groot
behagen in, dat zijn zoon zoo vroeg de
rol van aanvoerder speelde. Maar zijne moeder
zuchtte in stilte over het dille gedrag en de
zwelgerijen van haren zoon. Zij had tot God
om haar uit zijne dood te redden en het
hart door zijne barmhartigheid te veranderen.
Lang schreef haar gebed onverhoord te blijven.
Hoe langer hoe meer scheen hij in ongehoorden
heid Augustinus te willen navolgen en de zoete
hoop van zijne moeder te beschamen.

Op zekeren dag echter werd de rechtvaardige
hand des Heeren op Francisus gelegd. Hij
werd op het krankbed gelegd, zijne geestelijke
ziekte duurde weken lang, doch het feit, dat hij
den dood onder de oogen moest zien, veroor-
zaakte in zijn hart eene crisis. De ijdelheid van
het leven kreeg hij te midden van de gouden
dromen zijner jeugd te zien. Hij leerde de bitter-
doorn van de zonde smaken en daardoor be-
gon hij van alles, ook van zich zelf, te wal-
gen. De nood en de ellende der armen wekte
zijn medelijden, aardse genoegens hadden
hunne bekooring voor zijn benauwd hart verlo-
ren. Hij kreeg behoefte aan rust en stilte. Als
in verwijfeling zocht hij de eenzaamheid, en trok
zich bij voorkeur in rotsenhol en op de bergen
terug, slechts door één gedachte bezield, dat de
wereld hem had bedrogen en dat het hem 't
best was alleen te zijn met zijn God. Vergeefs
trachtten zijne vroegere vrienden hem weder tot
zijn vroeger, zoo avontuurlijk leven, terug te
brengen. Te vergeefs deed zijn vader, die slechts
op geld en eer belust was, hem over zijn voor
hem onverstaaenbar gedrag, de bitterste ver-
wijtingen. Francisus had zich, naar zijne
eigene uitdrukking, «met zijne vrouw armoedig in
den echt begeven», en hij bleef haar getrouw tot
aan zijn levens einde, zonder er ooit berouw over
te gevoelen. Op zekeren dag zag hij op den weg
tusschen Assisi en Rome een schare bedelaars
in den voorhof van een Basilica; zonder aarz-
ling verwisselde hij zijne schoone kleding als
ridder, met de lopen van den arme en be-
delde hij een geheel deel aan eene kerkdeur, om
zich alzo in zelfverloochening te oefenen. De
koene sprong in de armoede was nu gedaan.
Franciscus had met de wereld gebroken. Zijn
geheel verder leven nu is eene onafgebroken keten
van zelfverloochening, die aan dezen ring is
vastgemaakt. Nu was er een keerpunt in zijn
leven, hij had gebroken met zijn verleden, hij
was nu als «door een geweldigen hefboom over
zelfzucht, wereld en zonde heengezet».

Het komt ons voor, dat men de historie ge-
weld aandooft, als men beweert, dat Francisus
van Assisi eene plaats verdient in de wolke
van getuigen. Ook gelooven wij niet, dat
ware Francisus drie eeuwen later geboren, hij
dan denzelfde weg zou hebben afgeleg